

No sé fins a quin punt és lícit de publicar la correspondència privada de ningú, després de la seva mort i sense que es compti amb un permís concedit per l'interessat quan podia fer-ho. Al·legar que es tracta de documents que tenen un valor històric o literari no acaba de tranquil·litzar els meus escrúpols, perquè és una qüestió que afecta greument la intimitat.

En el transcurs de la meua vida, he tingut el privilegi d'ésser amic d'escriptors excel·lents que en aquest afer de l'exercici epistolari es divideixen en dos grans grups: els qui se senten literats del matí al vespre, en tots els seus actes, i a l'hora d'escriure cartes als parents i als coneguts tenen present —ben encastada a l'ànima— la convicció que un dia o altre aquelles cartes seran publicades amb tots els honors. L'altre grup despàtxa la correspondència amb més naturalitat (d'una manera "normal", per dir-ho així) sense pensar en la seva inclusió en unes futures obres completes. D'acord amb la meua experiència, aquest segon grup és més nombrós que el primer i, per bé o per mal, les seves cartes tenen un to més espontani, més acostat a una conversa de tu a tu, sense testimonis que no hagin estat convidats a la conversa.

Que consti que les cartes escrites amb ambició literària, ben servides per l'encert, han donat veritables obres mestres. Però a

EL DAVANTAL DE PERE CALDERS

Correu particular

mi em sembla que, si es primfelen massa, ja formen part de "una altra cosa", es converteixen en un dels gèneres de les belles arts. No estaria pas bé de criticar-ho, sinó al contrari. Però una confiança enviada per correu no és indispensable convertir-la en una obra d'art i, sobretot, molt sovint ens estimen més que no s'esbombi, que quedi entre nosaltres i el nostre corresponent.

Darrerament, ha passat aquí que entre els papers deixats per eminents escriptors que han mort, hi ha cartes personals. És més: es tracta d'una correspondència que ha merescut l'interès d'estudiosos que s'han esforçat a trobar —quan han pogut— la resposta o la carta primera, en poder de persones encara vivents. En aquesta correspondència s'hi expressen opinions que, en algun cas dels quals jo he tingut notícia sense voler-ho expressament, em costa que a qui les va formular li doldria molt que hagin estat divulgades. Almenys, ja que no és possible de demanar l'autorització de l'autor de les lletres, em semblaria del tot correcte consultar les persones al·ludides.

Em sento inclinat a fer memòria, no em sembla inoportú, que aquesta qüestió de la correspondència de personatges il·lus-

tres no ha afectat, tan sols, autors després de la seva mort. Hi ha casos tan famosos com el de Torquato Tasso, que a més de poeta era un prolífic escriptor de cartes. N'han estat recopilades unes 1.700 escrites per ell, en el període comprès entre l'any 1544 i el 1595. I la història enregistra l'escàndol organitzat per Tasso, perquè en vida del poeta, i sense el seu permís, van ésser editades dues col·leccions de cartes, una d'elles adreçada als revisors de la *Gerusalemme liberata*, i l'altra formava part d'una correspondència familiar. Tasso es va doldre profundament d'aquesta publicació no autoritzada, però es veu que no temia pel seu prestigi literari (tenia una gran cura del seu estil epistolari), sinó d'alguna altra cosa. La veritat és que en les seves cartes, el poeta quedava bé, però l'home no tant, suplicava perquè l'alliberessin de les penes que l'afligien i, sovint, s'humiliava massa. El cas és que, al final, i després de revisar-les, va autoritzar la publicació dels reculls *Lettere poetiche* i *Lettere familiari*, amb la tranquil·litat —i el dret indiscutible— de passar-les pel sedàs. Una cosa que els morts ja no poden fer, i a mi em sembla que hi ha una intimitat que és ben bé d'ells i que se la poden emportar a la tomba. Hi ha fronteres que la investigació no pot travessar sense que els biògrafs i els historiadors no practiquin un cert contrabandisme.

Pere Calders